

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za državno ureditev

Številka:009-03/15-2/
Ljubljana, 28. september 2015

EPA 720-VII

Komisija Državnega sveta za državno ureditev je na podlagi drugega odstavka 56. člena Zakona o Državnem svetu (Uradni list RS, št. 100/05 - uradno prečiščeno besedilo, 95/09 – odl. US, 21/13 - ZFDO-F) in 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela naslednje

M n e n j e

k Četrtemu poročilu o položaju romske skupnosti v Sloveniji

Komisija za državno ureditev (v nadaljevanju: komisija) je na 60. seji 23. septembra 2015 obravnavala Četrto poročilo o položaju romske skupnosti v Sloveniji, EPA 720 - VII (v nadaljevanju: poročilo), EPA 720 – VII, ki ga je v obravnavo Državnemu zboru predložila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: predlagatelj).

Komisija **se je seznanila** s poročilom.

***

Poročilo je predstavil direktor Urada za narodnosti. V poročilu so predstavljena vsa področja, zapisana v NPUR (Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade Republike Slovenije): vzgoja in izobraževanje, trg dela in zaposlovanje, ohranjanje in razvoj kulture, informativne in založniške dejavnosti, urejanje bivalnih razmer, zdravstveno varstvo, politična participacija in aktivnosti na področju ozaveščanja in boj proti diskriminaciji do Romov. Predstavljene so ugotovitve o 5-letnem delu in predlogi ukrepov za NPUR 2016–2021, ki je v pripravi. V poročilu je tudi pregled finančnih sredstev, ki so bila namenjena programom za romsko skupnost v obdobju 2008–2014. Iz poročila je razvidno, da je sodelovanja pri izvajanju ukrepov za romsko skupnost med državo in lokalnimi skupnostmi še vedno premalo, dogaja se celo prelaganje odgovornosti. Zaskrbljujoč je podatek, da poteka veliko programov za vključevanje romske skupnosti, vlagajo se precejšnja finančna sredstva, vendar je v praksi napredek majhen. V nov NPUR bo zato treba zapisati ukrepe, ki so se že izkazali v praksi in jih še razširiti, nujna pa bo tudi večja usklajenost vseh deležnikov. Predlagatelj je izpostavil tudi potrebo po večji odgovornosti romske skupnosti in njihovih organizacij pri uresničevanju ciljev NPUR. 2013 so bila pripravljena Priporočila Sveta EU o učinkovitih ukrepih za vključevanje Romov v državah članicah, pri čemer so izpostavili pomen štirih področij – izobraževanje in vzgoja, zaposlovanje, zdravstvo in bivanjske razmere. V priporočilih je poudarjen pomen ukrepov, usmerjenih v romske ženske in otroke, zato bo tudi v novem NPUR tem vsebinam posvečena večja pozornost. Slovenski šolski sistem romske otroke vključuje v redne šolske oddelke, izvaja se Strategija vzgoje in izobraževanja Romov v RS, ki ima določene pozitivne rezultate. Tudi 2014 so potekali projekti, kot so romski pomočniki, oblikovali so se pogoji za zaupanje v institucije vzgoje in izobraževanja, projekti za razvoj

jezikovnih veščin, projekt Skupaj, ki še poteka, in sistem romskih izobraževalnih inkubatorjev, ki dvigajo socialni in kulturni kapital v romskih skupnostih. Zaposlovanje romske populacije je eno manj uspešnih področij. Nekateri programi, kot je aktivno zaposlovanje so poskušali doseči tudi romsko skupnost, vendar je učinke težko ocenjevati, saj se podatki ne zbirajo po etični pripadnosti udeležencev. V novem NPUR bo več pozornosti posvečene problematiki zgodnjih porok, kjer morajo centri za socialno delo prenehati s politiko opravičevanja zgodnjih porok. Na področju zdravstva je bila intenzivnost ukrepov in dejavnosti, v primerjavi z drugimi področji, manjša. Ministrstvo za zdravje je pripravilo nacionalne konference na temo zdravja Romov, vendar so se kot najbolj učinkovite izkazale izobraževalne delavnice, ki so potekale v romskih naseljih. Na področju bivanjskih razmer 2014 niti 2015 ni bilo velikih premikov, v državnem proračunu za komunalno urejanje romskih naselij ni bilo namenjenih nobenih finančnih sredstev. Država bo morala priskočiti na pomoč lokalnim skupnostim, saj same ne bodo rešile teh težav. Delovanje in financiranje kulturnih dejavnosti je pozitiven primer delovanja ukrepov NPUR. Država pa je zelo šibka pri boju proti diskriminaciji in to ne zgolj pri diskriminaciji Romov, težave so pri spremljanju pojavov diskriminacije na vseh področjih in bi morali sistem v celoti nadgraditi.

***

Komisija je pohvalila poročilo, ki odraža dogajanje na terenu, meni pa, da bi bilo lahko v prihodnje v njem več vsebinskih kazalnikov o učinkovitosti in uspešnosti izvajanja posameznih ukrepov in o uresničenih ciljih.

Člani komisije so se strinjali, da je napredek in izboljšanje položaja romske skupnosti možen samo s skupnimi prizadevanji tako lokalnih skupnosti, v katerih Romi živijo, države in romske skupnosti in njihovih predstavnikov v občinskih svetih in romskih organizacij. Posebej je bilo izpostavljeno reševanje bivanjskih razmer v romskih naseljih, pri čemer mora država priskočiti na pomoč občinam, ki same ne bodo mogle rešiti teh vsebinsko in finančno zahtevnih težav. Dobrodošla so predvidena finančna sredstva v višini 3 milijonov evrov v proračunu države za 2016, vendar člani komisije opozarjajo, da mora biti postavka za komunalno urejanje romskih naselij v proračunu države tudi v naslednjih letih, saj bo treba v urejanje romskih naselij vlagati tudi v prihodnje. Komisija je ocenila kot pozitiven primer začetek postopkov za urejanje romskega naselja Žabjak v občini Novo mesto.

Komisija je izpostavila zaskrbljujoče podatke, bilo jih je mogoče zaslediti v medijih, da večina romskih otrok še vedno ne konča osnovnošolskega izobraževanja, problematična je predvsem 3. triada osnovne šole. Komisija zato podpira izvajanje vseh ukrepov, ki bodo prispevali k izboljšanju tega stanja - tako sistem romskih pomočnikov kot sistem izobraževalnih inkubatorjev in drugo. Brez končane osnovne šole je izjemno težko najti zaposlitev, prav tako pa je onemogočeno šolanje naprej. S tem je otežena integracija romske skupnosti v slovensko družbo. Komisija je opozorila tudi, da se ne smemo zadovoljiti zgolj z osnovnošolskim nivojem izobraževanja v romski skupnosti, ampak je treba pogledati tudi na možnosti šolanja na poklicni in srednji stopnji, kjer je zdaj na razpolago več štipendij, prav tako pa so tudi zaposlitvene možnosti solidne. Menijo, da je treba pri pripravi prihodnjih ukrepov v NPUR del prizadevanj usmeriti tudi v boljše informiranje romske populacije o teh možnostih. Predstavniki Urada za narodnosti se je strinjal, da imamo na področju izobraževanja in vzgoje določene težave, ko kljub mnogim projektom in precejšnjim finančnim vložkom ni pravega napredka oziroma je ta zelo počasen. Izpostavil je primere dobrih praks, ki jih bo treba v prihodnjem NPUR še nadgraditi, npr. predšolska vzgoja v romskih naseljih in potem prehod v redne vrtce (pozitivni rezultati v Krškem in Trebnjem), izobraževalni inkubatorji, skupni večnamenski prostori za medgeneracijsko sodelovanje (pozitivno v Pušči), romski pomočniki, ki bi jih morali uvesti tudi na nivo predšolske vzgoje. Energija mora biti usmerjena v krepitev zaupanja staršev v institucije vzgoje in izobraževanja in sodelovanje vseh deležnikov na terenu. Dobre rezultate dosegajo tudi Ljudske univerze, ki omogočajo dokončanje osnovne šole in nabiranje strokovnih znanj in poklicno izobrazbo.

Komisija podpira koncept inkluzivnosti v izobraževalnih procesih, pri tem pa so nekateri člani komisije, ki prihajajo iz občin na Dolenjskem opozorili na procese, ki se dogajajo na terenu, kljub sprejeti politiki integracije romskih otrok v izobraževalnih ustanovah. Ko se delež romskih otrok v razredu dvigne nad določen odstotek, se zahtevnost učnih procesov zmanjša, kar pa ima za posledico, da ostali starši svoje otroke iz teh šol in razredov izpisujejo. Procesni lahko v končni točki vodijo v segregacijo. S to težavo se bo morala spopasti država, skupaj z lokalnimi okolji in šolami ter drugimi akterji. Predlagatelj je članom komisije pojasnil, da se tega problema na Uradu za narodnosti in tudi na Ministrstvu za izobraževanje, znanost in šport zavedajo in iščejo rešitve.

Komisija podpira sprejem ukrepov in politik, ki bodo zmanjšali in v končni točki rešili problematiko zgodnjih porok, ki v nekaterih okoljih vplivajo tudi na opuščanje osnovnošolskega izobraževanja. Člani komisije so se strinjali, da mora na nivoju države in vseh njenih institucij veljati stališče, da zgodnje poroke niso sprejemljive in se jih ne sprejema kot dela romske tradicije ali načina življenja. Tudi same romske organizacije so nasprotovale takšnim oznakam in opozarjale na nevarnosti opravičevanja zgodnjih porok, ki so jih uporabili nekateri centri za socialno delo. Koncept prisilnih porok je v novem Kazenskem zakoniku opredeljen kot prekršek, vendar to ne rešuje segmenta zgodnjih porok, kjer bo treba veliko delati predvsem na ozaveščanju romske skupnosti, pa tudi institucij države. V povezavi s to problematiko člani komisije podpirajo pripravo ukrepov v novem NPUR, ki bodo usmerjeni še posebej v romske ženske in otroke.

Zaposlitev romske populacije ostaja problematično področje, tudi v okoljih, ker je zaposlitev mogoče najti (npr. Mestna občina Novo mesto). Delno k temu pripomore tudi destimulativen sistem podeljevanja socialnih pomoči (ko vse pomoči skupaj znesejo več, kot je osebni dohodek), kar pa seveda velja za vse državljane, na ta segment opozarjajo tudi predlagatelji poročila. Komisija podpira usmeritev ukrepov v socialno podjetništvo, kjer je bilo doseženih nekaj uspehov in v oblikovanje celovitih ukrepov v programih javnih del.

Člani komisije so se dotaknili tudi vprašanja priprave novega Zakona o romski skupnosti, ki je napovedan že kar nekaj časa. Članom komisije je bilo pojasnjeno, da bo Vlada RS pripravila nov zakon in je zato dogovorjeno, da se 2016 imenuje delovna skupina, ki bo v sodelovanju z romsko skupnostjo in drugimi sogovorniki pripravila predlog novega zakona.

***

Za poročevalca je bil določen državni svetnik Rajko Fajt.

Rajko Fajt, l.r.
predsednik